

– Falan vâlîye şunları yazacaksın, filan kent halkına şu ta'limâtı bildireceksin... gibi.

Sekreter, pâdişâhın emrettiği biçimde fermanı yazar. Bu bir dikte değil, pâdişâhın isteğinin, sekreter tarafından kaleme alınmasıdır. Sekreter, yazdığı pâdişâh irâdesini, pâdişâhın mührünü de vurarak veya pâdişâha onaylatarak, istenilen yerlere gönderir.

Yahut pâdişâh, bir kente vâlî olarak atadığı kişiye bir elçi gönderir. Ona direktiflerini yazılı olarak vermez de, sözlü olarak anlatır:

– Gideceksin, ona şunları yapmasını söyleyeceksin, der.

Elçi gelir, pâdişâhın isteklerini kendi sözleriyle vâlîye anlatır:

– Pâdişâhımız, şunları şunları yapmanızı; şunları, şunları da yapmamanızı buyuruyor. Bu buyruklarını tuttuğunuz takdirde pâdişâhımız sizi şöyle ödüllendirecektir. Ama buyruklarını tutmaz da aykırı işler yaparsanız, sizi cezalandıracak, zindana atacaktır, der.

Ve öğüt için eskilerden, pâdişâhın, eski vâlîlere gönderdiği yasa ve direktiflerden örnekler, onlara karşı gelenlerin sonucunu bildiren hikâyeler anlatır.

(devamı yarın..)